

JOŽA HORVAT

POGLED U SUVREMENU ANTROPONIMIJU SVETOGA ĐURĐA: OSOBNA IMENA

COBISS: 1.02

Pogled v sodobno antroponimijo Svetega Đurđa: osebna imena

S terensko raziskavo so bili zbrani onimi v vasi Sveti Đurđ v ludbreški Podravini (v Varaždinski županiji v Republici Hrvaški). Pričujoče delo kaže, kako je uporaba antroponimov odvisna od sporazumevalnega konteksta; posebna pozornost je namenjena osebnim imenom. Jedro pričujoče razprave vsebuje analizo jezikovnih in zunajjezikovnih značilnosti zabeleženih primerov osebnih imen glede na njihov izvor, ponuja pa tudi ugotovitve, kako so osebna imena vključena v jezikovni sistem tega kajkavskega govora in sociokulturni kontekst. V zadnjem delu sta na razpolago primerjava osebnih imen v neuradni in uradni komunikaciji ter obrazložitev razmerja med osebnimi imeni in drugimi imenskimi kategorijami.

Ključne besede: hrvaščina, kajkavsko narečje, govor Svetega Đurđa, antroponimija, osebna imena

Insight into the contemporary anthroponymy of Sveti Đurđ:

First names

A field research method was used to collect onymic data in the village of Sveti Đurđ (located in Drava Basin region in the surroundings of the town of Ludbreg, County of Varaždin, Republic of Croatia). The paper illustrates how the use of anthroponyms depends on the communicative context, and special attention was paid to first names. The central part of the paper provides an analysis of the linguistic and extralinguistic characteristics of the attested names classified according to the criterion of their origin. It also ascertains how they fit into the system of the local Kajkavian dialect and within the sociocultural context. The last part of the paper indicates the difference between first names in unofficial and official communication, and explains the relation between first names and other onymic categories.

Keywords: Croatian, Kajkavian, local dialect of Sveti Đurđ, anthroponymy, first names

1 UVOD

Varaždinska županija može se podijeliti na četiri cjeline koje gravitiraju četirima gradskim središtima: Ivancu, Ludbregu, Novomu Marofu i Varaždinu. Područje koje gravitira gradu Ludbregu naziva se ludbreška Podravina (Kurtek 1983: 9; Feletar 1997: 13). Općina Sveti Đurđ, sa sjevera omeđena položem rijeke Drave, a s juga rijekom Plitvicom, ima središnji položaj u ludbreškoj Podravini, a obuhvaća devet sela (Hrzenicu, Karlovec, Komarnicu, Luku, Obrankovec, Priles, Sesvete, Strugu i Sveti Đurđ). Ime *Sveti Đurđ* pojavljuje se već 1334. u popisu župa Komarničkoga arhidakonata u *Statutima Zagrebačkoga kaptola* Ivana Arhidakona, odnosno u prvome popisu sela ludbreškoga vlastelinstva iz 1360. kao

Zenth György, a u tome selu dakle, s kontinuitetom većim od 650 godina, živi autohtono stanovništvo (Buturac 1990: 25; Belović 2008: 38).

2 METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Prikupljanje građe obavljeno je terenskim istraživanjem (uz pomoć ciljanih upitnika) 2013. godine te se nadovezuje na prethodna dijalektološka istraživanja koja je autor provodio od 2007. godine. S tim u skladu, za ispitivanje je izabrano 20-ak starijih mještana na koje je manje utjecao standardni jezik itd.¹ Razgovori s informantima snimljeni su diktafonom, a građa je poslije zapisana tradicionalnom hrvatskom dijalektološkom transkripcijom (usp. Menac-Mihalić – Celinčić 2012) te tako pripremljena za analizu.

3 ANTROPONIMIJSKE KATEGORIJE U SVETOME ĐURĐU

Identifikacija i diferencijacija stanovnikâ u Svetome Đurđu ostvaruje se uporabom različitih antroponimijskih kategorija, ovisno o komunikacijskome kontekstu.²

3.1 Neslužbeni komunikacijski kontekst

3.1.1 U obitelji i u izravnoj interakciji dvaju sugovornika pojedinca se identificira *jednoimenskom formulom*:

[a] neutralnom (temeljnom) varijantom osobnoga imena,³ npr. *Āna, Jēla, Klōra, Pāvel* itd.

[b] obilježenom (pokraćenom ili izvedenom) varijantom osobnoga imena, npr. *Ānka, Fērda, Īfka, Jōžek* itd. ili

[c] osobnim nadimkom, npr. *Brācu, Cīcu, Māšljin, Sēka* itd.

3.1.2 Među rodbinom (porodicom) osoba se može identificirati:

▪ *jednoimenskom formulom*;⁴

▪ *dvorječnom formulom*;⁵

[a] varijantom osobnoga imena i posvojnim pridjevom izvedenim od varijante osobnoga imena člana obitelji (najčešće roditelja ili supružnika), npr. *Ròk Trēžin, Māra Vládijeva* itd.

1 U istraživanju su sudjelovali: Franjo Bahat, Stjepan Belović, Anka Horvat, Josip Horvat, Darko Kovaček, Đuro Kovaček, Franjo Kovaček, Ivan Kovaček, Jelka Kovaček, Josip Kovaček, Marija Kovaček, Pavla Kovaček, Zlatica Kovaček, Katica Markovčić, Stjepan Markovčić, Marija Milak, Štefica Sačer, Marija Vađunec, Dragica Zlatar. Na podacima te na spremnosti za pomoć i strpljenju zahvaljujem im.

2 Funkcioniranje antroponimijskih kategorija u tome selu već je, radi kontekstualizacije, pojašnjeno u Horvat 2012a.

3 Neutralnu (temeljnu) varijantu osobnoga imena ne poistovjećujemo sa službenom varijantom jer ne mora odgovarati službenomu liku (prilagodljivomu standardu).

4 Rabe se kao i u obitelji.

5 Kako sastavnice nisu **samo** imena, takvu formulu nazivamo *dvorječnom*, a ne dvoimenskom.

- [b] varijantom osobnoga imena i ktetikom mjesta u kojemu sada živi ili iz kojega potječe, npr. *Zòran tǔnyfskì, Zòran kypřivnìčkì* itd.⁶
- [c] apelativom sa značenjem rodbinske veze i varijantom osobnoga imena, npr. *těca Mára, vùjčca Īva* itd.
- [d] apelativom sa značenjem rodbinske veze i ktetikom mjesta u kojemu sada živi ili iz kojega potječe, npr. *màma kypřivnìčka, strìc prìlěškì* itd. te
- [e] apelativom sa značenjem rodbinske veze i obiteljskim nadimkom, npr. *mòjka Smòlčeva, těca Štefájnkya* itd.

Unutar porodice nisu zabilježene kombinacije osobnoga imena i obiteljskoga nadimka, kao ni osobnoga nadimka i obiteljskoga nadimka. U porodici je osobni nadimak dovoljno prepoznatljiv kao kategorija te ne zahtijeva dodatne elemente koji bi ga specificirali.

3.1.3 U većoj zajednici (dijelu sela, cijelome selu ili njegovoj okolici) moguća je uporaba jednoimenskih i dvoimenskih formula.

Za preciznu identifikaciju i diferencijaciju rijetko je dovoljna *jednoimenska formula*. Jedinственe osobne nadimke (npr. *Cìcy, Cùjzek, Čřjòk, Fàšjenk, Glòdnì* itd.) ili, rjeđe, varijante osobnih imena (npr. *Žàn, Žùlìjy* itd.), prepoznatljive širom naselja, nemaju svi stanovnici.

Zato se češće rabi *neslužbena dvoimenska formula*:

- [a] varijanta osobnoga imena + osobni nadimak, npr. *Pěry Bugar* itd.
- [b] varijanta osobnoga imena + singularizirani lik pravoga obiteljskog nadimka,⁷ npr. *Frànc Smòlčef, Fųřjòn Pelingeruf* itd.
- [c] varijanta osobnoga imena + singularizirani lik nepravoga obiteljskog nadimka, npr. *Īva Baxatuf, Īfka Zlatòřyva, Dànìca Čųřilìyva* itd.
- [d] osobni nadimak + singularizirani lik nepravoga obiteljskog nadimka, npr. *Tàta Kìšìčef* itd.

Stilski neobilježen poredak sastavnica, prema napomenama ispitanikâ, podrazumijeva stavljanje osobnoga imena na prvo mjesto.

Žele li preciznije opisati i diferencirati osobu, sugovornici će rabiti *višerječnu imensku formulu* s dodatnim označivačima (npr. ojkonimima, kteticima itd.).

3.2 Službeni komunikacijski kontekst

U službenim se komunikacijskim situacijama (npr. u školi, općini, crkvi, ambulanti itd.), koje se, oprečno neslužbenomu kontekstu, realiziraju i u pisanome obliku (dokumentima poput matica, medicinskih kartona itd.) rabi *službena dvoimenska formula*, imensko-prezimenska, npr. *Đuro Bahat, Štefa Sačer, Đurđica Namjesnik, Kruno Stančin* itd.

6 Ta je formula vrlo korisna postoji li među rodbinom više nositelja istoga imena.

7 Detaljnije o uporabi termina *pravi* i *nepravi obiteljski nadimci* v. u Frančić 1994.

4 OSOBNA IMENA U SVETOME ĐURĐU

Razlikovanje službenoga i neslužbenoga uporabnog konteksta posebno je važno pri analizi osobnih imena jer se ona pojavljuju u objema komunikacijskim situacijama.

4.1 Osobna imena u neslužbenoj komunikaciji

Prikupljeni primjeri osobnih imena u neslužbenoj komunikaciji obuhvaćaju temeljna, pokraćena i izvedena imena. Radi preglednosti i ilustracije njihova međudnosa predstavljena su i klasificirana u tablicama (v. najprije poglavlje *Prilozi*). U skladu s metodologijom zasebnoga predstavljanja muških i ženskih osobnih imena, analiza prikupljene građe potkrijepljena primjerima također je podijeljena u dvije veće cjeline.

4.2 Muška osobna imena

4.2.1 Osvrt na popis prikupljenih muških osobnih imena

Na temelju uvida u predstavljenu građu o muškim imenima u neslužbenoj komunikaciji moguće je zaključiti:

- [a] U antroponimikonu mjesta nisu potvrđene **dvorječne** osobnoimenske formule, što zrcali jezičnu ekonomiju.
- [b] Antroponimikom dominiraju svetačka imena. U tome se ogleda tradicija nadijevanja osobnih imena prema katoličkome kalendaru (spomendan najbližega (važnijeg) svetca potiče na odabir imena za dijete), odnosno prema imenima predaka (očeva, djedova itd.) od kojih se nasljeđuje i vjerska tradicija. Unatoč tomu, u korpusu imena mjesta dobro su zastupljena i narodna (slavenska) imena.
- [c] Među narodnim imenima najčešće su izvedene varijante, dok su temeljna, pokraćena i izvedena svetačka imena gotovo ravnomjerno zastupljena.
- [d] Najčešća muška temeljna imena (Josip, Ivan i Stjepan) razvila su zbog diferencijacije najbogatiji fond izvedenih imena.

4.2.2 Jezična analiza muških osobnih imena

[1] Uvid u fonološke osobitosti

Temeljna su imena u neslužbenoj komunikaciji prilagođena fonološkomu sustavu mjesnoga govora⁸ (bez obzira na to jesu li preuzeta iz hrvatskoga standarda (mlađa), latinskoga ili iz jezika s kojima je sustav bio u dodiru, najčešće mađarskoga ili njemačkoga).⁹ Istu pojavu, dakako, opažamo u korpusu pokraćenih i izvedenih imena.

⁸ Više v. u Belović – Blažeka 2009; Horvat 2010; 2011.

⁹ U najvećemu broju primjera prepoznajemo upravo utjecaj njemačkoga i mađarskoga jezika, s kojima je kajkavsko narječje dugo bilo povezano. Nekoliko primjera pak zrcali životne priče određenih pojedinaca, čiji je kontakt s drugom kulturom (putovanja, rad u inozemstvu itd.) imenovatelje motivirao na odabir neuobičajene varijante imena (npr. *Žan*, *Žulij* itd.).

Odrizi ishodišnih glasova u imenima, neovisno o podrijetlu, uglavnom se podudaraju s odrazima u općemu leksiku, kao što pokazuju i primjeri: $\tilde{a} > a$ (*Drázen, Válent, Vládi*), $\tilde{a} > \varnothing$ (*Blôš, Drôš*), $\tilde{o} > o$ (*Dôlfa, Jôža*), $\tilde{o} > \varnothing$ (*Jôžji*), $\tilde{a} > \varnothing$ [uz nazal] $> \varnothing$ (*Furjôn, Jônuš, Týmôš*), nenagl. $o > u$ < nenagl. u (*Bártul, Dýmína, Jeguštin, Šimun*), nenagl. $\varepsilon > e$ (*Pável, Pêter*), $\tilde{e} > e$ (*Déjan*); finalni su zvučni konsonanti obezvučeni (*Lôjs*), potvrđen je samo jedan par afrikata (*Žèlek, Žúra, Tòncek, Dàncč*), v u određenim položajima ima svojstva opstruenta (*Sláfkuj*), l je palataliziran ispred u (*Lúka, Lúdva*), x i f dio su sustava (*Fèrenc, Štèf, Mìxôl*), u određenim se primjerima pojavljuje protetski j (*Jendrôš, Jeguštin*) itd. Zanimljiv je i refleks vokala e u imenima aloglotskoga podrijetla (nedosljedan u svim primjerima): *Bedèna, Žèlek, Èdu, Fèrdu, Fèrenc, Fèri, Fèri, Pêter, Pèru, Štèf, Štèfika* itd.

Analiza fonemske postavice imena omogućuje određivanje njihova podrijetla (npr. u imenima *Fèrenc, Gôber, Jendrôš, Matjôš, Mìxôl, Týmôš* itd. primjećujemo mađarski jezični utjecaj, dok se njemački zrcali u likovima *Frànc, Lúdva, Štèf* itd.). Ipak, pri zaključivanju o podrijetlu određenoga imena treba biti oprezan i voditi računa o rasprostranjenosti iste osnove. Primjerice, iako bi se za ime *Joža*¹⁰ mogao pretpostaviti i mađarski utjecaj (< *József*), treba imati na umu da je ono rasprostranjeno i u štokavskim krajevima (npr. u Promini kraj Drniša, više v. u Čilaš Šimpraga 2011: 354), pa postaje jasno da je takav utjecaj manje vjerojatan. Unatoč fonetskoj sličnosti imena *Mìkùla* s mađarskim likom *Miklós* ili slovenskim *Miklavž*, potvrđenost prezimenâ i toponimâ s tom osnovom (npr. *Mikulić*) i u štokavskim područjima na koja mađarski utjecaj nije bio toliko značajan upućuju nas na to da je m dobiveno fonološkim razvojem.¹¹ Premda imena *Žúka, Žúra, Žúru* na fonološkome planu imaju sličnosti s mađarskim likom *György*, njihov razvoj treba pratiti iz grč. *Geórgios* preko lat. *Georgius*, te daljnjim promjenama $*ge > \tilde{d}$ i $\tilde{o} > u$ (više v. u Vidović 2007: 436–437).

[2] Uvid u morfološke osobitosti

[2.1] Deklinacija

Muška imena (uz apelative koji odgovaraju istomu morfološkom izorku) mogu se (prema Horvat 2012b: 263–264) podijeliti u sljedeće tipove:

[a] Imena koja završavaju konsonantom

Dekliniraju se beziznimno po a -deklinaciji (npr. *Ròk* <GA jd. *Ròka*, DL jd. *Ròku*, I jd. *Ròkum*...) itd.).

[b] Imena s dočetakom $-i$ u N jd.

U deklinaciji imaju iste nastavke kao i imenice koje završavaju konsonantom, a umetanjem glasa $-j-$ ispred nastavka izbjegava se zijeve: *Vládi* <GA jd. *Vládiija*, DL jd. *Vládiiju*, I jd. *Vládiijum*...), *Júli*, *Láci*, *Nôci*, *Rúdi*, *Vládi* itd.

¹⁰ Za hipokoristik *Jôžji* sigurno je da je nastao pod utjecajem mađarskoga jezika.

¹¹ Skok II: 518 smatra da je početni glas m u hrvatskim, slovenskim i mađarskim inačicama osobnoga imena nastao disimilacijom u svezi s pridjevom *svet/szent*.

Dočetak *-i* može se objasniti utjecajem mađarskoga jezika, u kojemu se hipokoristici tvore tim sufiksom (*-i*).

- [c] Imena s morfemom *-y* te dio imena s morfemom *-a* u kanonskome obliku Dijelu muških imena (uključujući hipokoristike) koja završavaju vokalima *-a* ili *-y* (npr. *Fërda*, *Ìva*, *Màrky*, *Mìry*, *Pèry*, *Štèfy* itd.) svojstvena je posebnost u ostatku paradigme. U deklinaciji imaju iste nastavke kao imenice koje završavaju konsonantom, a zijev je izbjegnut umetanjem glasa *-j-* ispred nastavka (npr. *Màrky* ⟨GA jd. *Màrkija*, DL jd. *Màrkijy*⟩; *Fërda* ⟨GA jd. *Fèrdija*, DL jd. *Fèrdijy*⟩ itd.). Ta se pojava može objasniti analogijom prema mađarskome, u kojemu se hipokoristici tvore sufiksom *-i*.

Dio neslužbenih muških osobnih imena koja završavaju s *-a* deklinira se samo po *e*-deklinaciji (*Mìkùla* ⟨G *Mìkùle...*⟩), dio samo po *a*-deklinaciji (npr. *Fèrda* ⟨G *Fèrdija...*⟩; *Ìudva* ⟨G *Ìudvija...*⟩; *Mìška* ⟨G *Mìškija...*⟩ itd.), a za dio takvih imena potvrđeni su oblici sklanjani po objema deklinacijama (npr. *Ìva* ⟨G *Ìvija/Ìve*⟩; *Jòža* ⟨G *Jòže/Jòžija*⟩; *Žùra* ⟨G *Žùre/Žùrija*⟩ itd.).¹²

Za muška imena na *-a* specifično je da uz sinkretizam u nominativu i vokativu mogu imati i posebni vokativni oblik preuzet iz *e*-deklinacije (usp. Horvat 2012b: 258–259).

[2.2] Posvojni pridjevi

I u opisu tvorbe posvojnih pridjeva moguće je približno slijediti prethodno pojašnjenu klasifikaciju imena na tipove:

- [a] Muška imena koja završavaju konsonantom
Posvojni se pridjevi od takvih imena tvore nastavkom *-uf* (npr. *Ròk* > *Ròkuf*, *Vlàdek* > *Vlàdekuf* itd.).
- [b] Muška imena s dočekom *-i* u N jd.
Posvojni se pridjevi od takvih imena tvore nastavcima *-ef/-uf*, a zijev se izbjegava umetanjem *-j-* (npr. *Jùlì* > *Jùlijef/Jùlijuf*, *Làcì* > *Làcijef/Làcijuf* itd.).¹³
- [c] Muška imena s morfemom *-y* u N jd.
Također im je svojstvena paralelna upotreba dvaju sufikasa, *-ef/-uf*, a zijev se izbjegava umetanjem *-j-* (npr. *Bòžy* > *Bòžijef/-ijuf*, *Stànkù* > *Stànkijef/-ijuf* itd.).
- [d] Muška imena s morfemom *-a* u kanonskome obliku
Imena poput *Žùra*, *Fèrda*, *Gìga*, *Ìva*, *Jòža*, *Ìudva*, *Mìkùla*, *Pišta*, *Rùda*, *Žiga* itd. posvojne pridjeve mogu tvoriti na više načina, pri čemu su kolebanja (ili višestruke mogućnosti (*-uf*: *-ijef/-ijuf* (kao imenice muškoga roda) : *-in* (kao imenice ženskoga roda))) zabilježena čak i u idiolektu istoga ispitanika.

¹² Slično je za varaždinsko područje utvrdila A. Frančić (2011).

¹³ Moguće je da su te dvostrukosti analogne dubletama u deklinaciji pridjeva: npr. *vèl'kì* ⟨L jd. *vèl'kum/vèl'kem*⟩ itd.

Donosimo stoga sve zabilježene mogućnosti: *Žura* > *Žur-ijef/-ijuf/-uf/-in*, *Fěrdā* > *Fěrd-uf/-ijef/-ijuf*, *Gřga* > *Gřg-uf/-ijef/-ijuf*, *Īva* > *Īv-uf/-ijef/-ijuf*, *Jōža* > *Jōž-uf/-ijef/-ijuf/-in*, *Lūdva* > *Lūd-uf/-ijef/-ijuf*, *Mīkula* > *Mīkulyf*, *Pišta* > *Piš-uf/-ijef/-ijuf*, *Rūda* > *Rūd-uf/-ijef/-ijuf*, *Žīga* > *Žig-uf/-ijef/-ijuf*.

Na istraženome području oblici na *-uf* stariji su od ostalih navedenih (o tome svjedoče drugi (konzervativniji) onimijski primjeri: toponimi (npr. *Mīkulyf jōrek* južno od Ludbrega) i obiteljski nadimci – pravi (*Pištuvi*) i nepravi (od prezimena na *-a* (*Čurilyvi* (< *Čurila*), *Štorguvi* (< *Štorga*), *Kapūstūvi* (< *Kapūsta*)) potvrđenih u Sv. Đurđu, odnosno od *Bendelja*, *Harambaša*, *Varga*, *Vukina*, *Vručina* i sl. potvrđenih u okolnim selima).¹⁴

[3] Osobitosti pokraćenih i izvedenih muških osobnih imena

[3.1] Pokraćena imena

Pokraćena imena nastala su od:

[a] početnoga dijela temeljnoga imena

Toj skupini pripada većina prikupljenih pokraćenih imena (npr. *Baltazar, *mađ. Boldiszár > *Bolta*; *Božidar > *Bōžu* (te sva pokraćena narodna imena); *Grgur > *Gřga*; *Ivan > *Īva*; *njem. Stephan > *Šřēf*; *Viktur* > *Viki*; *Žigmund > *Žiga* itd.).

[b] završnoga dijela temeljnoga imena

Toj skupini pripada manji dio prikupljenih pokraćenih imena (npr. *Ālojs* > *Lōjs*, *mađ. András > *Drōš*; Ignac > *Nāc* itd.).

Jednosložna imena (npr. *Blōš*, *Frānc*, *Rōk*) te dio dvosložnih imena (npr. *Ādam*, *Kārly*, *Lūka*, *Mārtin*, *Mlāden*, *Zlātky* itd.)¹⁵ nisu skloni pokraćivanju (tablica 1).

Većina je pokraćenica dvosložna, premda su potvrđeni i jednosložni (*Tōnc*, *Dānc*, *Šřēf*, *Vīnc*), odnosno trosložni primjeri (*Bedēna*, *Dymīna*). Uvidom u tablicu zaključujemo da se među mogućim formulama pokraćivanja brojnošću ističu one tvorene od prvoga sloga temeljnoga imena, dodanoga prvog konsonanta drugoga sloga temeljnoga imena te vokala *-a* (12), *-i* (9), *-u* (10).

[3.2] Izvedena imena

Izvedena imena mogla su nastati sufiksacijom:

[a] pokraćenih imena:

npr. *Jōža* > *Jōška*, *Jōžek*, *Jōžika*, *Jožina*; *Īva* > *Īvek*, *Īvica*; *Tōma*, *Tōmy* > *Tōmek*; *Drōš*, *Drāšu* > *Drōšek* itd.

¹⁴ Za više detalja v. Horvat 2012a: 76.

¹⁵ To ograničenje nije strogo kao kod dvosložnih temeljnih ženskih imena pa nalazimo potvrde: *Josip > *Jōža*; *mađ. András > *Drōš*; *Gašpar > *Gāšu*; *Rudolf > *Rūdij*, *Rūda*; *Pēter* > *Pēry* itd.

Tablica 1: Obrasci pokraćivanja temeljnih muških osobnih imena

Obrazac pokraćivanja	Primjeri pokraćenih osobnih imena
1. slog tem. imena + -c + -ø	<i>Jòc</i>
1. slog tem. imena + -č + -ø	<i>Dànc, Jùlc</i>
1. slog tem. imena + 1. konsonant 2. sloga tem. imena + -ø	<i>Štèf, Vìnc</i>
1. slog tem. imena + 1. konsonant 2. sloga tem. imena + -a	<i>Bòlta, Dòlfa, Žùra, Fèrda, Gìga, Gusta, Gùšta, Jòža, Lùdva, Mìka, Rùda, Tòma</i>
1. slog tem. imena + 1. konsonant 2. sloga tem. imena + -i	<i>Dòlfi, Fèri, Fèri, Gùsti, Jòži, Jùli, Láci, Rùdi, Vládi</i>
1. slog tem. imena + 1. konsonant 2. sloga tem. imena + -u	<i>Bòžu, Drágu, Žùru, Èdu, Fèrdu, Krùnu, Mìru, Nènu, Štèfu, Tòmu</i>
početna dva sloga tem. imena + 1. konsonant 3. sloga tem. imena + -a	<i>Dymìna</i>
1. slog tem. imena + (uz prethodnu metatezu drugih dvaju slogova) 1. konsonant 3. sloga tem. imena + 1. konsonant 2. sloga tem. imena + -a	<i>Bedèna</i>
1. slog tem. imena + -a	<i>Žìga</i>
1. slog tem. imena + -i	<i>Vìki</i>
1. slog tem. imena + -u	<i>Gàšu</i>
1. slog tem. imena + završni konsonant tem. imena + -u	<i>Pèru</i>
završni slog tem. imena + -ø	<i>Dròš, Lòjs</i>
završni slog tem. imena + -a	<i>Tùna</i>
završni slog tem. imena + -i	<i>Tòni</i>
završni slog tem. imena + -u	<i>Drášu</i>
završni slog tem. imena + -č + -ø	<i>Tònc</i>

Na terenu su prikupljena i temeljna imena čiji pokraćeni likovi nisu potvrđeni u suvremenome stanju, no iz izvedenica s istom osnovom mogu se pretpostaviti (npr. *Màrijan* (tem.) > *Màrek* (izv.); *Dàrijaju* (tem.) > *Dàrek* (izv.); *Dànijel* (tem.) > *Dànek* (izv.) itd., kao i sva narodna imena s dočetakom -ku (npr. *Brànkuj, Sláfku, Stànkuj* itd.)¹⁶).

[b] temeljnih imena:

npr. *Frànc* > *Fràncek*; *Màrku* > *Màrkec*; *Tòma* > *Tòmek*; *Zòran* > *Zòranek* itd.

[c] kraćih izvedenih imena:

npr. *Mìška, Miškuj* > *Mìškina*; *Jànkuj* > *Jàncek* itd.

Na temelju primjera prikupljenih istraživanjem možemo izdvojiti sufikse koji se rabe u tvorbi izvedenih imena.

16 U izvedenim narodnim imenima očito je prevladavanje prvoga dijela složenih imena tipa *Branimir, Stanislav*.

Tablica 2: Muška imena tvorena jednosložnim sufiksima

Sufiks	Primjeri
-ča	Vánča
-ček	Marijánček
-čij	Fęřčij, Jánčij, Pępčij, Vilčij
-ec	Bránkec, Drágec, Jánkec, Jůškec, Márkec, Miškec, Víkec, Zlátkec, Zvónkec
-ek	Dáneek, Dáreek, Drůšeek, Źúreek, Gábreek, Gůšteek, Fránceek, Íveek, Jůžeek, Jůleek, Jůlčeeek, Krůneek, Lójzeek, Máreek, Máteek, Míreek, Náceek, Nęneek, Pávleeek, Sláveek, Štěfееek, Tůmeek, Tůnčeeek, Vínceek, Vládeek, Zóraneeek
-ka	Jůška, Miška
-ku	Bránku, Jánku, Mírku, Mišku, Sláfku, Stánku, Zvónku

Tablica 3: Muška imena tvorena dvosložnim sufiksima

Sufiks	Primjeri
-iča	Ívijca, Jůžijca, Pęrijca
-ijka	Jůžijka, Štěfijka
-ina	Jųžina, Mįškina, Ívina, Štefina

U svim su proučenim primjerima imena upotrijebljeni nesloženi sufiksi. Među njima prevladavaju jednosložni (najčešći je *-ek*). Sufiks *-ec* dolazi na osnove koje završavaju velarom, a na pokraćene osnove temeljnih narodnih imena uglavnom dolazi sufiks *-ku* (rjeđe *-ek*). Taj sufiks ipak nije rezerviran samo za narodna imena jer se pojavljuje i u svetačkim izvedenicama (*Jánku, Mišku*).

Sufiksi uglavnom ne utječu na mjesto i fizionomiju naglasaka; od toga pravila odudara sufiks *-ina* koji na sebe veže naglasak, stoga se on s vokala temeljnoga imena progresivno pomiče na prvi vokal sufiksa (npr. *Jůža : Jųžina*).

4.3 Źenska osobna imena

4.3.1 Osvrt na popis prikupljenih Źenskih osobnih imena

O Źenskim imenima u neslužbenoj komunikaciji zaključujemo:

- [a] Ni u korpusu Źenskih imena nisu potvrđene dvorječne osobnoimenske formule.
- [b] Prevladavaju svetačka imena, što, kao i u slućaju muških imena, dokazuje (katolićku) tradiciju u njihovu nadijevanju. Ipak, potvrđeno je i mnogo narodnih imena.
- [c] Najčešća su u uporabi pokraćena ili izvedena imena, posebice ona nastala od svetaćkih imena.
- [d] Najčešća temeljna imena (Ana i Marija) razvila su zbog diferencijacije najbogatiji fond izvedenih imena.
- [e] Za dio je Źenskih osobnih imena moguće pretpostaviti mocijsku tvorbu od muških osobnih imena (npr. *ŹúrŹa, Fránca, Jůla, Pępa, Štěfa* itd.).

4.3.2 Jezična analiza ženskih osobnih imena

[1] Uvid u fonološke osobitosti

Zapažanje o prilagođenosti neslužbenih varijanti imena fonološkomu sustavu mjesnoga govora vrijedi i za ženska imena.

Odrzi ishodišnih glasova u imenima, bez obzira na podrijetlo, podudara ju se s odrazima u općemu leksiku, kao što pokazuju i primjeri: $\tilde{a} > a$ (*Dána, Mága, Zláta*); $\tilde{a} > \text{ø}$ (*Bôra, Jôlža, Klôra*); $\tilde{o} > o$ (*Bôža, Mòna, Ròza, Žòfa*); $\tilde{o} > \text{ø}$ (*Dôra*); $\tilde{a} > \text{ø} > /uz\ nazal/ \text{ø}$ (*Môrta*); nenagl. $o > \text{u} < \text{nenagl. u}$ (*Pulóna*); $\tilde{e} > e$ (*Sněška, Sněžica*); potvrđen je samo jedan par afrikata (*Šěla, Šúržica, Málča, Mariča, Tilča*), v ima svojstva opstruenta (*Ífka*), l je palataliziran u dijelu imena aloglotskoga podrijetla (*Tilika*), u određenim se primjerima pojavljuje protetski j (*Jága, Júrša*) itd. Sa stajališta fonologije zanimljivo je što je u navedenim imenima prejotacija provedena, dok u imenu *Ána* i njegovim izvedenim varijantama protetsko j ne nalazimo (usp. Horvat 2010). Refleks vokala e u imenima aloglotskoga podrijetla nije dosljedan (u kratkome slogu potvrđeno je samo \acute{e} , dok u dugome bilježimo i $'e$ i e): *Něška, Šěla, Ěma, Ğera, Ğeta, Pěpica, Rěga, Štěfca, Štěfka, Trěza, Věra, Zěfa* itd., dok je u imenima idioglotskoga podrijetla očekivan: *Jěla*.

Analizom fonemske postave imena rekonstruiramo mađarski jezični utjecaj u imenima *Jôlža, Něža, Něška, Žòfa*, dok njemački pretpostavljamo za imena *Fína, Fránca, Ğera, Štěfa, Zěfa*.

Opažanje A. Varge (1987: 185) o tome da se mađarski hipokoristici (pokrće-nice oblikom) često razlikuju od svetomarskih samo po završnome vokalu (s obzirom na to da mađarski oblik imena završava vokalom $-i$, a hrvatski vokalom $-a$) može se primijeniti i na primjere prikupljene u Svetome Đurđu, stoga se mađarski jezični utjecaj opravdano može tumačiti i u mnogim pokrćenim ili izvedenim imenskim oblicima.

[2] Uvid u morfološke osobitosti

[2.1] Deklinacija

Budući da sva temeljna, pokrćena i izvedena imena (izuzimamo ovdje hipokoristične vokativne formacije tipa *Ankec, Ankič*) završavaju vokalom $-a$, dekliniraju se beziznimno prema e -deklinaciji. Važno je istaknuti da je u govoru Svetoga Đurđa potvrđen i poseban vokativni morfem u e -deklinaciji,¹⁷ stoga vokativ treba promatrati kao dio paradigme, unatoč tomu što su u drugim kategorijama izjednačeni nominativni i vokativni morfem. Uz svoju temeljnu funkciju – dozivanje – vokativ je sredstvo izražavanja osjećaja: ljubavi, nježnosti, povjerenja, prijekora, ljutnje, molbe, zahvale itd., pa *Šúržôjnčani*

17 Pojava je potvrđena i u nekim drugim kajkavskim govorima, usp. Maresić (1995: 235–238); Lončarić (1986: 172) itd. U sustavu govora Svetoga Đurđa također nalazimo poseban vokativni morfem ($-u$) u deklinaciji imenica e -vrste (posebno u imenima): *Anku, Ífku, Jôlžu, Jôžiku, Măru, môjku, pîcu, Rúžu, Sîdu, Štěfu, Trěžu* i sl.

pri obraćanju ili dozivanju često rabe deminutive ili hipokoristike, češće nego u neutralnome iskazu.

Uz vokativ su vezani i posebni imenski hipokoristični likovi, npr. *Ánkec*, *Ánkíč*, *Ánčj*, koji se rabe najčešće u vokativnoj službi, tj. samo u izravnome obraćanju ili dozivanju.¹⁸

[2.2] Posvojni pridjevi

Posvojni pridjevi od imena ženskoga roda redovito se tvore nastavkom *-jn*, npr. *Ánka* > *Ánkjn*, *Kátjca* > *Kátjčjn* itd.

[3] Osobitosti pokraćenih i izvedenih ženskih osobnih imena

[3.1] Pokraćena imena

Pokraćena imena nastala su od:

[a] početnoga dijela temeljnoga imena

Toj skupini pripadaju primjeri poput: *Barbara > *Bôra*, *Gabrijela > *Gábra*, *Julija > *Júla*, *Katarina > *Káta*, *Lucija > *Lúca*, *Magdalena > *Mága*, *Monika > *Móna*, *Zsófia > *Žófa* itd.

[b] središnjega dijela temeljnoga imena

U tu skupinu ubrajamo primjere poput: *Anastazija > *Stáza*, *Cecilija > *Cíla*, *Jozefina > *Zěfa*, *Apolonija > *Pylóna* itd.

[c] završnoga dijela temeljnoga imena

Toj skupini pripadaju primjeri poput: *Jozefina > *Fína*, *Agneza > *Něza* itd.

Za razliku od dijela dvosložnih muških imena, ženska se dvosložna imena (npr. *Ána*, *Dána*, *Drága*, *Klôra*, *Náda*, *Vida*, *Zláta*, *Zóra* itd.) ne krata (tablica 4)

Na temelju analize moguće je ustvrditi da je većina pokraćenica dvosložna, a potvrđeni su i trosložni primjeri (*Veróna*, *Pylóna*). Jednosložna pokraćenica nije potvrđena, dok u inventaru muških osobnih imena jest.

Među formulama pokraćivanja brojnošću se ističu one tvorene od 1. sloga temeljnoga imena, dodanoga 1. konsonanta 2. sloga tem. imena te vokala *-a* (25). Drugi najčešći obrazac (uvjetovan zatvorenošću 1. sloga tem. imena) tvore 1. slog tem. imena + *-a* (4), odnosno dva završna sloga tem. imena (6). Za ostale je obrasci potvrđen manji broj primjera.

18 Usp. »[...] oblikom su nominativi, ali se rabe samo u vokativnoj službi, tj. samo u izravnom obraćanju ili dozivanju (npr. u dubovečkom govoru *Ánček, ôj přjdi v dučân!*). Ne može se reći **Marek je došla*, a nema ni drugih padeža. Ti su hipokoristici u većini slučajeva u ekspresivnoj uporabi, njima se izražava nježnost, ljubav ili kakav drugi pozitivan osjećaj« (Maresić 1995: 237).

Tablica 4: Obrasci pokraćivanja temeljnih ženskih osobnih imena

Obrazac pokraćivanja	Primjeri pokraćenih osobnih imena
1. slog tem. imena + 1. konsonant 1. sloga tem. imena + -a	<i>Biba, Gôga, Nèna</i>
1. slog tem. imena + -c- + -a	<i>Gôca</i>
1. slog tem. imena + 1. konsonant 2. sloga tem. imena + -a ¹	<i>Bîsa, Bôža, Dàra, Dôra, Ęma, Frànca, Jàga, Jèla, Jôlža, Jùla, Jûrša, Jùsta, Kàta, Krîsta, Lùca, Màra, Mòna, Pèpa, Règa, Rôza, Rûža, Sîda, Štèfa, Vèra, Žôfa</i>
1. slog tem. imena + -a	<i>Bôra, Gêra, Mâga, Vîka</i>
1. slog tem. imena + početna dva konsonanta 2. sloga tem. imena + -a	<i>Gâbra</i>
završna dva sloga tem. imena	<i>Žèla, Fîna, Gêta, Nèža, Tîna, Rèza</i>
1. konsonant 1. sloga tem. imena + završna dva sloga tem. imena	<i>Trèza</i>
2. slog tem. imena + 1. konsonant 3. sloga tem. imena + -a	<i>Cîla, Zèfa</i>
2. slog tem. imena + -a	<i>Tîla</i>
1. i 2. slog tem. imena + 1. konsonant 3. sloga tem. imena + -a	<i>Veròna</i>
2. i 3. slog tem. imena + 1. konsonant 4. sloga tem. imena + -a	<i>Pylòna</i>
3. slog tem. imena + 1. konsonant 4. sloga tem. imena + -a	<i>Stàza</i>

- 1 Na temelju primjerâ prikupljenih tijekom vlastitoga istraživanja (*Jàga, Kàta, Bôra*) prilagodavamo (pojednostavnjujemo) model klasifikacije A. Frančić (2003–2004: 127).

[3.2] Izvedena imena

Izvedena imena mogla su nastati sufiksacijom:

[a] pokraćenih imena:

npr. *Bôža* > *Bôžica*; *Jèla* > *Jèlka, Jèlčica*; *Dôra* > *Dôriča*; *Lùca* > *Lùčica*; *Tîla* > *Tîlča*; *Žôfa* > *Žôfiča* itd.

Zabilježena su, kao i među muškim imenima, i temeljna imena čiji pokraćeni likovi nisu potvrđeni u suvremenome stanju, ali se iz izvedenica s istom osnovom mogu pretpostaviti (npr. **Krunoslava* > *Krânka*, **Snježana* > *Snèška* itd.).

[b] temeljnih imena:

npr. *Dràga* > *Dràgiča, Dragička*; *Frànca* > *Frànčica*; *Zlâta* > *Zlâtčica* itd.

[c] kraćih izvedenih imena:

npr. *Ànka* > *Ànkec, Ànkica, Ànkič*; *Îfka* > *Îfkica*; *Jùlka* > *Jùlčica*; *Mîca* > *Micika*; *Snèška* > *Snèškica* itd.

Na temelju primjera prikupljenih istraživanjem možemo izdvojiti sufikse koji se rabe u tvorbi izvedenih imena.

Tablica 5: Ženska imena tvorena jednosložnim sufiksima

Sufiks	Primjeri
-ča	<i>Màlča, Kàča, Tìlča</i>
-čì	<i>Ànčì</i>
-ec	<i>Ànkec</i>
-ič	<i>Ànkìč</i>
-ka	<i>Ànka, Īfka, Jēlka, Jūlka, Krūnka, Mīlka, Nēška, Smīlka, Snēška, Štēfka, Tērka, Tīlka, Tīnka, Tōnka, Zōrka</i>

Tablica 6: Ženska imena tvorena dvosložnim sufiksima

Sufiks	Primjeri
-ica	<i>Ànīca, Ànkīca, Bōrīca, Bōžīca, Dānīca, Dōrīca, Drāgīca, Žūržīca, Ēmīca, Gōgīca, Īfkīca, Īvānčīca, Jāgīca, Jēlīca, Jōlžīca, Jūršīca, Kātīca, Klōrīca, Māgīca, Mārīca, Mīca, Mīlīca, Mōrīca, Nādīca, Ōlgīca, Pāvīlīca, Pēpīca, Rēgīca, Rūžīca, Snēškīca, Snēžīca, Štēfīca, Tīnīca, Vērīca, Vīkīca, Zlātīca, Zōrīca, Žōfīca</i>
-iča	<i>Mārīča</i>
-ička	<i>Drāgīčka</i>
-jška	<i>Mārīška</i>
-īka	<i>Ànčīka, Cīlīka, Žūrīka, Fīnīka, Frāncīka, Jūlīka, Jūlčīka, Lūcīka, Mālčīka, Mīcīka, Pāvīlīka, Rōzīka, Rūžīka, Tīlīka, Trēžīka</i>

U svim su proučenim primjerima imena upotrijebljeni nesloženi sufiksi. Ženska izvedena imena najčešće se tvore dvosložnim sufiksima: najčešći je *-ica*, a drugi po čestoci *-īka*. Među jednosložnim sufiksima najčešći je *-ka*, a sljedeći po čestoci *-ča*. Budući da većina izvedenih imena nastaje kombinacijom pokraćenih imena i navedenih sufikasa, taj tip tvorbe možemo nazvati dominantnim tipom tvorbe ekspresivnih (hipokorističnih) imena.¹⁹ Ostali spomenuti sufiksi rezervirani su za tvorbu izvedenica samo od određenih imena, stoga su vrlo rijetki, a neki uglavnom imaju vokativnu funkciju.

Sufiksi uglavnom ne utječu na mjesto i fizionomiju naglasaka; od toga pravila odudaraju sufiksi *-iča* i *-ička* koji na sebe vežu naglasak pa se on s vokala osnove temeljnoga imena progresivno pomiče na prvi vokal sufiksa (npr. *Māra* : *Mārīča*; *Drāga* : *Drāgīčka*).

4.4 Stilska vrijednost pokraćenih i izvedenih osobnih imena

Pokraćena imena, iako hipokoristična oblikom, imaju neutralno značenje te su u svakodnevnoj komunikaciji stilski neobilježena. Vrlo često korištena izvedena imena također su izgubila svoje hipokoristično značenje te njihova uporaba nije

19 »Model, tip tvorbe kojim se u nekom govoru, ponekad i u čitavom kraju, tvore ekspresivne varijante od svakog imena može se nazvati glavnim, dominantnim modelom tvorbe ekspresivnih imena« (Lončarić 1981).

stilski obilježena.²⁰ Neka zabilježena izvedena imena ipak su i danas izrazito afektivno nabijena i njihovom se upotrebom prenosi odnos imenovatelja i imenovana. Bez obzira na to je li riječ o hipokorističnome ili augmentativnome sufiksu, značenje je imena uglavnom pozitivno.

4.5 Odnos osobnih imena u službenoj i neslužbenoj komunikaciji

Kako je opseg ovoga rada ograničen, prioritet je (zbog ugroženosti dijalektne građe pred modernim utjecajima) bilo prikupljanje neslužbenih likova osobnih imena. Građa iz koje bi se mogla iščitati službena imena (npr. matične knjige i sl.)²¹ zbog toga nije mogla biti detaljno i sustavno prikazana pa smo se poslužili najjednostavnijim dostupnim popisom službenih imena – telefonskim imenikom. Iako trivijalan i selektivan, takav popis omogućio je suprotstavljanje i usporedbu dvaju sustava te pružio temelj za osvrt na njihov odnos, a rezultati analize predstavljeni su radi bolje preglednosti u tablici 7.

4.6 Odnos osobnih imena i drugih onimijskih kategorija

Potpuno i detaljno onomastičko istraživanje omogućava uvid u prikaz povezanosti osobnih imena s drugim onimijskim kategorijama (npr. drugim antroponimima, toponimima ili zoonimima). U osnovama nekih primjera drugih onimijskih kategorija sačuvani su i vrlo stari imenski likovi, dio kojih u suvremenome stanju više nije potvrđen.

Tablica 7: Odnos osobnih imena u službenoj i neslužbenoj komunikaciji

Kriterij za usporedbu	Neslužbena osobna imena	Službena osobna imena
Dominantan tip	– pokraćena, izvedena (iako fond nije ograničen isključivo na njih)	– temeljna (iako fond nije ograničen isključivo na njih)
Podrijetlo imena	– većina je svetačkoga podrijetla	– većina je svetačkoga podrijetla; potvrđena su i pomodna imena (Denis, Ines, Elvis itd.)
Značenje imena	– stilski obilježeno i neobilježeno, ovisno o kontekstu	– neutralno

20 »Učestalom uporabom oni se mogu semantički isprazniti (što se u Mariji na Muri i dogodilo) te postati značenjski neutralna, odnosno poprimiti funkciju temeljnog imena. Dakle, formalno, materijalno oni jesu hipokoristici, a samo izuzetno, situacijski to su i funkcionalno« (Varga 1987: 183). »Kraćenjem temeljnih imena nastajali su hipokoristici, npr. *Ive, Nine*. No u mnogih imena njihovo se hipokoristično značenje ispraznilo te su ta imena, postavši značenjski neutralna, preuzela funkciju službenih imena« (Čilaš Šimpraga 2011: 352).

21 Petrić (2010: 181), primjerice, donosi popis kućedomačina (obveznika podavanja župnicima) iz 1659. godine, a u Svetome Đurđu tada su potvrđena imena: *Blas, Gyurek, Gyurko, Juan, Martin, Mattek, Mattias, Mihaly, Peter i Thomas*.

Odras organskoga govora	Uglavnom odgovaraju sustavu mjesnoga govora (na fonološkoj, morfološkoj, leksičkoj razini). Na leksičkoj razini primjetan je utjecaj mađarskoga i njemačkoga posredništva.	Često ne odgovaraju sustavu mjesnoga govora: – fonološki se približavaju standardnomu jeziku ili kajkavskomu interdijalektu (npr. neutralizira se otvorenost i zatvorenost vokala; <i>šva</i> se odrazio kao glas <i>a</i> ; glas <i>ń</i> potvrđen je u imenskome fondu (<i>Dunja, Sanja, Sonja, Snježana</i>); – inovativnost na morfološkomu planu (posebice u deklinaciji (moguća indeklinabilnost pomodnih imena (<i>Ines</i>)) i tvorbi posv. pridjeva); – na leksičkoj razini prednost se daje hrvatskoj varijanti osobnoga imena; posljedično, neutraliziraju se inojezični elementi. ¹
Uporabni kontekst	Posebno su živa u uporabi starijega i (jezično) konzervativnijega stanovništva.	Među mladim, obrazovanim i jezično inovativnim stanovništvom često su u upotrebi i kao dio neslužbene komunikacije. Moguće je da se u toj tendenciji odražava cilj izbjegavanja povezivanja sa seoskom sredinom. ²

- 1 Usp. »No, ne samo da su se promijenili aktivni i pasivni leksik Međimuraca, već su se promijenila i imena koja međimurskoj djeci nadijevaju njihovi roditelji. Dok je na početku 20. stoljeća bilo sasvim normalno ili i oportuno nositi imena poput *Feri, Ilka, Joži, Karol, Marika, Mihalj, Mikloš* ili *Pišta* danas takva imena gotovo da više ne postoje, jer su njihovi ondašnji nosioci umrli, a mladima se nadijevaju neka posve drugačija imena koja s mađarskim izvorištem više nemaju nikakve veze« (Filipan-Žignić 2013: 129).
- 2 »S pomodarstvom je u vezi i nastojanje da se iz usmene forme imena uklone osobitosti mjesnog idioma: nema prejtacije, a u vokalskom se sustavu otvoreni i zatvoreni vokali slijevaju u vokale srednje vrijednosti koji govornicima zvuče „ljepše“, „gradskije“« (Varga 1987: 188). – »Nasuprot nekadašnjoj prepoznatljivoj različitosti službene i neslužbene sfere uporabe osobnog imena (službena sfera – uglavnom temeljni lik osobnog imena [...]; neslužbena sfera – uglavnom pokraćenice i izvedenice) danas imamo težnju da se dijete i u svakidašnjoj komunikaciji imenuje onim imenskim likom kojim je uvedeno u matičnu knjigu rođenih« (Frančić 1993: 89).

4.6.1 Antroponimi

Obiteljski nadimci motivirani osobnim imenima prikupljeni u mjestu su: *Blažėkųvį*, *Blažėnųvį*, *Fėrkųvį* [*Fėrkų* < mađ. *Ferenc*], *Fįkėlėvį* [*Fįkėl*],²² *Xėbekųvį* [*Xėbek* < *Habian* < *Fabian*], *Xabjėnųvį*, *Łůkačį*, *Łųkėčėvį* [*mađ. Lukács* < *Luka*], *Matėlėvį* [*Matėl* < *Matej*], *Pavlıčėvį* [*Pavlıč* < *Pavel*] itd.²³

22 Varijanta osobnoga imena koje je u osnovi ovoga obiteljskog nadimka tvorena je starim sufiksom *-ol'* te je, zbog pripadnosti tradiciji i prošlosti, ispitanici smatraju neprozirnom. Usp. »U obiteljskom nadimku, slično kao i u drugim onomastičkim leksemima, koji su dio minulosti naroda koji ih je stvorio, kondenzirani su dijelovi te minulosti – jezične i izvanjezične« (Frančić 1994: 61) i »U njima su i potvrde danas slabo plodnih ili neplodnih sufikasa [...] kojima se bez umnožavanja imenskih osnova postizao cilj onomastičke komunikacije – točna identifikacija i diferencijacija pojedinca« (Frančić 1993: 89).

23 Više v. u Horvat 2012a.

Osobnim su imenima motivirana i mnoga prezimena zabilježena danas u Svetome Đurđu, kao npr. Blagaj, Borko, Breković, Čurila, Habjanić, Jantol, Mihoci, Petrošaneć, Piljak, Pongrac, Radiković, Urban itd.

4.6.2 Toponimi

I u toponimiji mjesta nalazimo odraze osobnih imena. Primjerice, za oranice čija su imena *Bêrtekuvîna* (< *Bertek < *Albert (Adalbert)), *Maruškuvîna* (< *Maruškuvî < *Maruška < *Marija) ili *Petrînuvîca* (< *Petrînuvî < *Peter) može se pretpostaviti imenska (izravna ili neizravna) osnova, a i sâm ojkonom *Sveti Đurđ*, kao i hodonom *Hemovec*²⁴ (sufiksacijom od skraćene osnove (Hem(o)- (< Hemuš ‘antroponim’) + -ovec)), motivirani su osobnim imenom.

4.6.3 Zoonimi

Imena konja (*Bòris*, *Jànkù*, *Milan*), kobilica (*Dòna*, *Frida*, *Jàdranka*, *Vilma*, *Zvònka*), krava (*Nàda*) i pasa (*Àva*, *Bèn*, *Làra*, *Màks* itd.) nastala su transnominizacijom od osobnih imena. A. Čilaš Šimpraga i J. Horvat (2014: 59, 71) smatraju da se u većini zoonima motiviranih osobnim imenima očituju moderne tendencije u imenovanju životinja, što vrijedi i za istraživani punkt, s obzirom na to da su u njemu kao motivi najčešće poslužila imena koja nisu česta u antroponimikonu, pomodna imena te imena estradnih ličnosti. S obzirom na to se u većini kajkavskih govora²⁵ (pa tako i govoru Svetoga Đurđa) naglasno ne razlikuju apelativ *ruža* ‘cvijet’, osobno ime *Ruža* i zoonim *Ruža*, ne može se jasno utvrditi je li zoonim motiviran antroponimom ili fitoapelativom, ali imajući na umu modele imenovanja te da se u dijelu štokavskih, čakavskih i kajkavskih govora upravo po naglasku razlikuje zoonim od antroponima,²⁶ prednost dajemo motivaciji apelativom.

4.6.4 Imena blagdana

Imena blagdana, poput *Anînyu*, *Antõnyvu*, *Blõževu*, *Žûrževu*, *Furjõnyvu*, *Ilje*, *Îvõje*, *Jõžekuvu*, *Katafjeje*, *Martije*, *Mjkuļije*, *Ròkuvu*, *Štëfaje*, *Viduvu*, *Vincekuvu* itd., također su riznica osobnih imena.

24 Povijesne potvrde toga imena, kao i osobnu potvrdu njegove uporabe, donosi Belović (2008: 39–46).

25 Dijalektni rječnici (hrvatskih govora Đurdevca (Maresić – Miholek 2011), Varaždina (Lipljin 2002), Cerja (Kalinski – Šatović 2012)), pa i rječnik slovenskoga kostelskog govora (Gregorič 2014) potvrđuju nepostojanje razlike u naglasku zoonima i antroponima *Ruža* (i njegovih fonoloških varijanti).

26 U Klisu (novoštok. ik.) i u Milni na otoku Braču (čak. ik.) i zoonim i antroponim naglašeni su “naglasom (na usmenim podatcima zahvaljujem dr. sc. Ivani Kurtović Budja), u Hrasnu u Hercegovini (novoštok. ijek.) zoonim s “naglasom razlikuje se od antroponima s ‘naglasom (usp. Vidović 2014: 30), a u govoru Novoga Golubovca (Hrv. zagorje) te se dvije kategorije razlikuju tako što osobno ime ima ‘naglasak (*Rùžà*), a zoonim glasi *Ruōžà* (na usmenome podatku zahvaljujem dr. sc. Aniti Celinić).

5 UMJESTO ZAKLJUČKA

Zbog ograničenoga opsega rada istraživanjem su bila obuhvaćena samo osobna imena iz antroponimijskoga korpusa. Ovu analizu osobnih imena trebalo bi u budućim istraživanjima nadograditi uzimajući u obzir, s ciljem usporedbe, i dijakronijsku razinu (odn. proučavajući podatke iz matičnih knjiga i drugih dostupnih pisanih izvora). Takva bi usporedba, kao i uključivanje većega broja punktova iz ludbreške Podravine, omogućila dobivanje preciznijega opisa antroponimije toga područja, odnosno, uz daljnje istraživanje, stvaranje cjelokupnoga onimijskog mozaika koji će omogućiti iščitavanje važnih, dosad uglavnom neopisanih, jezičnih i izvanjezičnih podataka.²⁷

LITERATURA

- Belović 2008** = Stjepan Belović, *Zavičajni sentimenti*, Ludbreg: Pučko otvoreno učilište Dragutin Novak, 2008.
- Belović – Blažeka 2009** = Stjepan Belović – Đuro Blažeka, *Rječnik govora Svetog Đurđa (rječnik ludbreške Podravine)*, Zagreb: Učiteljski fakultet, 2009.
- Buturac 1990** = Josip Buturac, *Župa Sveti Đurđ*, Zagreb: Zagrebačka tiskara, 1990.
- Čilaš Šimpraga 2011** = Anka Čilaš Šimpraga, Muška osobna imena u Promini, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 37 (2011), br. 2, 333–364.
- Čilaš Šimpraga – Horvat 2014** = Anka Čilaš Šimpraga – Joža Horvat, Iz hrvatske zoonimije: imenovanje krava, *Folia onomastica Croatica* 23 (2014), 39–75.
- Feletar 1997** = Dragutin Feletar, Geografske, prometne i demografske značajke Ludbreške Podravine, u: *Ludbreg – Ludbreška Podravina*, Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 1997.
- Filipan-Žiganić 2013** = Blaženka Filipan-Žiganić, *Jezič moje bake i internet: posuđenice u međimurskom kajkavskom dijalektu – jučer, danas, sutra*, Čakovec: Matica hrvatska, Ogranak Čakovec, 2013.
- Frančić 1993** = Anđela Frančić, Međimurski obiteljski nadimci od osobnih imena, *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 19 (1993), 81–91.
- Frančić 1994** = Anđela Frančić, Međimurski obiteljski nadimci, *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 20 (1994), 31–66.
- Frančić 2003–2004** = Anđela Frančić, Antroponimija u *Hrvatskim pučkim popijevkama iz Međumurja*, *Folia onomastica Croatica* 12–13 (2003–2004), 121–137.
- Frančić 2011** = Anđela Frančić, Osobna imena u *Rječniku varaždinskoga kajkavskog govora Tomislava Lipljina*, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 37 (2011), br. 2, 381–391.
- Gregorič 2014** = Jože Gregorič, *Kostelski slovar*, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU – Kostel: Občina, 2014.
- Horvat 2010** = Joža Horvat, *Fonološki opis i leksik govora Svetog Đurđa: diplomski rad*, Zagreb: [J. Horvat], 2010.
- Horvat 2011** = Joža Horvat, Prozodija i vokalizam govora Svetoga Đurđa, *Hrvatski dijalektološki zbornik* 17 (2011), 81–107.
- Horvat 2012a** = Joža Horvat, Iz antroponimije općine Sveti Đurđ: obiteljski nadimci u Svetome Đurđu, Obrankovcu i Prilesu, *Folia onomastica Croatica* 21 (2012), 59–96.
- Horvat 2012b** = Joža Horvat, Iz morfologije govora Svetoga Đurđa: imenice a-deklinacije, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 38 (2012), br. 2, 251–294.
- Keber 2008** = Janez Keber, *Leksikon imen: onomastični kompendij*, Celje: Mohorjeva družba, 42008.
- Kurtek 1983** = Pavao Kurtek, Ludbreška Podravina, u: *Ludbreg*, Ludbreg: Skupština općine – SIŽ za kulturu, tehničku kulturu i informiranje općine – Narodno sveučilište, 1983.

27 Na pomoći s prijevodom sažetka zahvaljujem Zali Kokalj (*Kameleonu, prevajalske storitve*).

- Lončarić 1981** = Mijo Lončarić, Prilog tvorbi živih imena u kajkavskom narječju, *Četrta jugoslovenska onomastična konferenca: zbornik referatov*, Ljubljana: SAZU, 1981, 341–352.
- Lončarić 1986** = Mijo Lončarić, Bilogorski kajkavski govori, *Rasprave Zavoda za jezik IFF* 12 (1986), 1–224.
- Maresić 1995** = Jela Maresić, O ostacima kajkavskoga vokativa, *Filologija* 24–25 (1995), 235–238.
- Menac-Mihalić – Celinić 2012** = Mira Menac-Mihalić – Anita Celinić, *Ozvučena čitanka iz hrvatske dijalektologije: sveučilišni udžbenik s nosačem zvuka*, Zagreb: Knjigra, 2012.
- Milak 2012** = Marija Milak, *Kiklja*, Festival kajkavske komedije – dani Mladena Kerstnera (<http://www.youtube.com/watch?v=HwiS2UYfLIE>), pristupljeno 20. 11. 2014.
- Petrić 2010** = Hrvoje Petrić, Popis kućedomačina (obveznika podavanja župnicima) u Komarničkom arhiđakonatu 1659. godine, *Podravina* 9 (2010), br. 17, 166–185.
- Skok I–IV** = Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I–IV*, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1971–1974.
- Varga 1987** = Anđela Varga, Ženska osobna imena u Mariji na Muri, *Rasprave Zavoda za jezik* 13 (1987), 175–189.
- Vidović 2007** = Domagoj Vidović, Prilog proučavanju odraza svetačkog imena Juraj u hrvatskoj antroponimiji, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 33 (2007), 431–447.
- Vidović 2014** = Domagoj Vidović, *Začapska onomastika*, Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2014.

PRILOZI

Radi preglednosti zasebno se donose muška, odnosno ženska imena, odijeljena i prema kriteriju podrijetla (narodna ili svetačka).²⁸ Likovi su doneseni abecednim redom potvrđenih, a ne pretpostavljenih osobnih imena.

Tablica 8: Inventar narodnih muških osobnih imena

Temeljna	Pokraćena	Izvedena
*Božidar	<i>Bòžy</i> ¹	
*Branimir		<i>Brànkų, Brànkec</i>
<i>Dàrkų</i>		<i>Dàrkec</i>
<i>Dèjan</i>		
*Dragutin	<i>Dràgy</i>	<i>Dràgec</i>
<i>Dràžen</i>		
*Krunoslav	<i>Krūny</i>	<i>Krūnek</i>
*Ladislav / *mađ. László	<i>Làcį</i>	
*Miroslav	<i>Mīry</i>	<i>Mīrkų, Mīrek</i>
<i>Mlāden</i>		
*Nenad	<i>Nèny</i>	<i>Nènek</i>
*Vjekoslav		<i>Slàfkų, Slàvek</i>
*Stanislav		<i>Stànkų</i>

²⁸ Znak * ispred dijela osobnih imena (npr. *Božidar) znači da su ona u svakodnevnoj, neslužbenoj komunikaciji nepotvrđena, već su tipična za službeni kontekst.

<i>Tymôš</i> (< mađ. Tamás) / *Tomislav	<i>Tòma, Tòmų</i>	<i>Tòmek</i>
*Vladimir	<i>Vládi</i>	<i>Vlådek</i>
<i>Zlátų</i>		<i>Zlátkec</i>
<i>Zòran</i>		<i>Zòranek</i>
*Zvonimir		<i>Zvònų, Zvònkec</i>

- 1 Od većine je pokraćenih muških imena moguće stvoriti izvedenicu. Iznimka je ime *Bòžų* jer bi se dodavanjem najčešćega sufiksa *-ek* dobilo *Bòžek*, hipokoristik rezerviran za obraćanje Bogu.

Tablica 9: Inventar svetačkih muških osobnih imena

Temeljna	Pokraćena	Izvedena
<i>Ádam</i>		
<i>Álųz</i>	<i>Lòjs</i>	<i>Lòzkec</i>
<i>Bártų</i>		
*Benedikt / *mađ. Benedek	<i>Bedęna</i>	
<i>Blôš</i>		
*Baltazar / *mađ. Boldizsár	<i>Bòlta</i>	
<i>Dánųjel</i>	<i>Dànc</i>	<i>Dànek</i>
<i>Dàrijų</i>		<i>Dàrek</i>
*Adolf	<i>Dòlfa, Dòlfj</i>	
*Dominik	<i>Dųmina</i>	
<i>Žán</i> / *Ivan		
*Anđel(ko)		<i>Žęlek</i>
<i>Žúlųjų</i> / *Julijan		
*Juraj / <i>Žúrć</i>	<i>Žúka, Žúra, Žúrų</i>	<i>Žúrek</i>
*Eduard	<i>Ėdų</i>	
*Ferdinand	<i>Fęrda, Fęrdų</i>	
<i>Fęrenc</i> (< mađ. Ferenc) / *Franjo	<i>Fęri, Fęri</i>	<i>Fęrić</i>
<i>Fílųp</i>		
<i>Frànc</i> (< njem. Franz) / *Franjo		<i>Fràncek</i>
<i>Fųrųjôn</i> / *Florijan		
<i>Gõber</i> (< mađ. Gábor) / *Gabrijel		<i>Gàbrek</i>
*Gašpar	<i>Gàšų</i>	
*Grgur	<i>Gřga</i>	
<i>Ímbra, Ímbų</i> (< mađ. Imre) / *Emerik		
*Ivan	<i>Íva</i>	<i>Vànća, Ívek, Ívica, Ívina</i>
<i>Jàkųp</i>		
<i>Jeguštìn</i> / *Augustin, *August, *Gustav	<i>Gústa, Gústi, Gúšta</i>	<i>Gúštec</i>

<i>Jendrôš</i> (< mađ. András) / *Andrija	<i>Drôš, Drášu</i>	<i>Drôšek</i>
<i>Jônuš</i> (< mađ. János)	<i>Janĭ</i>	<i>Jânčĭ</i> (< mađ. Jancsi), <i>Jânku</i> , <i>Jânkec</i>
*Josip / *mađ. József	<i>Joža, Jôžĭ, Jôc</i>	<i>Jôška, Jôškec, Jôžek, Jôžĭca</i> , <i>Jôžĭka, Južĭna</i>
*Julijan	<i>Jûĭ, Jûlč</i>	<i>Jûlek, Jûlček</i>
<i>Kárlu</i>		
<i>Lóvra</i>		
*njem. Ludvig	<i>Lúdvá</i>	
<i>Lúka</i>		
<i>Márijan</i>		<i>Márek, Marijánček</i>
<i>Márku</i>		<i>Márkec</i>
<i>Mártin</i>		
<i>Matjôš</i> (< mađ. Mátyás)		<i>Mátek</i>
<i>Mĭxôl'</i> (< mađ. Mihály) / *Mihael / *Mihovil		<i>Miška, Miškec, Mišku, Miškina</i>
<i>Mĭkúla</i> / *Nikola	<i>Mĭka</i>	
*Ignac / *mađ. Ignác	<i>Nác, Nôcĭ</i>	<i>Nácek</i>
<i>Pável</i> / *Pavao		<i>Pávlek</i>
<i>Pêter</i> / *Petar	<i>Pêru</i>	<i>Pêriča</i>
*mađ. István 'Stjepan'	<i>Pišta</i> (< mađ. Pista)	
<i>Ròk</i>		
*Rudolf	<i>Rúdĭ, Rúda</i>	
<i>Šándur</i> (< mađ. Sándor) / *Aleksandar		
<i>Šimun</i>		
*Stjepan / *njem. Stephan	<i>Šĕf, Šĕfu</i>	<i>Šĕfek, Šĕĭjka, Šĕfina, Pĕpčĭ</i>
<i>Tòma; Tùmôš</i> (< mađ. Tamás)		<i>Tòmek</i>
*Antun	<i>Tônĭ, Tònč, Tùna</i>	<i>Tònček</i>
<i>Válent</i>		
<i>Vĭda</i>		
<i>Viktur</i>	<i>Vĭkĭ</i>	<i>Vĭkec</i>
*Vilim		<i>Vĭlčĭ</i>
*Vincent	<i>Vĭnc</i>	<i>Vĭncek</i>
*Žigmund (< mađ. Zsigmund)	<i>Žĭga</i>	

Tablica 10: Inventar narodnih ženskih osobnih imena

Temeljna	Pokraćena	Izvedena
*Biserka	<i>Bĭba, Bĭsa</i>	
*Bosiljka	<i>Bòsa</i>	
*Božena	<i>Bòža</i>	<i>Bòžĭca</i>
<i>Dàna</i>		<i>Dànĭca</i>

*Darinka	<i>Dàra</i>	
<i>Dràga</i>		<i>Dràgìca, Dragìčka</i>
<i>Gòrdana</i>	<i>Gòca, Gòga</i>	<i>Gògìca</i>
*Jelena	<i>Jèla</i>	<i>Jèlìca, Jèlka</i>
*Krunoslava		<i>Krùnka</i>
*Mila		<i>Mìlka, Mìlìca</i>
<i>Nàda</i>		<i>Nàdìca</i>
*Nevenka	<i>Nèna</i>	
<i>Ólga</i>		<i>Ólgìca</i>
*Smilja		<i>Smìlka</i>
*Snježana		<i>Snèška, Snèškìca, Snèžìca</i>
<i>Zdènka</i>		
<i>Zlàta</i>		<i>Zlàtìca</i>
<i>Zòra</i>		<i>Zòrìca, Zòrka</i>

Tablica 11: Inventar svetačkih ženskih osobnih imena

Temeljna	Pokraćena	Izvedena
<i>Àna</i>		<i>Ànči, Ànčìka, Ànìca, Ànìta, Ànka, Ànkec, Ànkìca, Ànkìč</i>
<i>Anžèla</i>	<i>Žèla</i>	
*Barbara	<i>Bôra</i>	<i>Bôrìca</i>
*Cecilija	<i>Cìla</i>	<i>Cìlìka</i>
*Doroteja	<i>Dôra</i>	<i>Dôrìca</i>
<i>Žùrža</i>		<i>Žùržìca, Žùrìka</i>
*Emilija	<i>Èma</i>	<i>Èmìca</i>
*Jozefina	<i>Fìna, Zèfa</i>	<i>Fìnìka</i>
*Franciska	<i>Frànca</i>	<i>Frànçìka</i>
*Gabrijela	<i>Gàbra</i>	
*Gertruda	<i>Gèra</i>	
*Margareta / *mađ. Margit	<i>Gèta</i>	
*Ivana	*Iva	<i>Ìfka, Ìfkìca, Ìvànčìca</i>
*Agata	<i>Jàga</i>	<i>Jàgìca</i>
*Elizabeta / *mađ. Erzsébet	<i>Jôlža</i>	<i>Jôlžìca</i>
*Julijana	<i>Jùla</i>	<i>Jùlka, Jùlìka, Jùlčìka</i>
*Uršula	<i>Jùrša</i>	<i>Jùršìca</i>
*Justina	<i>Jùsta</i>	
*Katarina	<i>Kàta</i>	<i>Kàtìca, Kàča</i>
<i>Klôra</i>		<i>Klôrìca</i>
*Kristina	<i>Krista, Tìna</i>	<i>Tìnìca, Tìnka</i>
*Lucija	<i>Lùca</i>	<i>Lùcìka</i>
*Magdalena	<i>Màga</i>	<i>Màgìca</i>

*Amalija		<i>Màlča, Málčika</i>
<i>Màrija</i>	<i>Màra</i>	<i>Màriča, Măriška, Mariča,</i> <i>Mica, Miciča</i>
<i>Martina</i>		
<i>Môrta</i>		<i>Môrtiča</i>
*Monika	<i>Móna</i>	
*Agneza	<i>Něža</i>	<i>Něška</i>
*Pavla / *Paula		<i>Pàvljka, Pàvljca</i>
*Josipa	<i>Pèpa</i>	<i>Pèpica</i>
*Apolonija	<i>Pylóna</i>	
*Regina	<i>Règa</i>	<i>Règijca</i>
*Rozalija	<i>Ròza, Rùža</i>	<i>Ròzjka, Rùžjca, Rùžjka</i>
*Sidonija	<i>Sìda</i>	
*Anastazija	<i>Stàza</i>	
*Štefánija (< njem. Stephanie)	<i>Štèfa</i>	<i>Štèfjca, Štèfka</i>
*Matilda	<i>Til'a</i>	<i>Til'ča, Til'jka, Til'ka</i>
*Antonija		<i>Tònka</i>
*Terez(ij)a	<i>Trèza, Rèža</i>	<i>Tèrka, Trèžjka</i>
*Veronika	<i>Vèra, Ver'ona</i>	<i>Vèrjca</i>
<i>Vida</i>		
*Viktoria	<i>Vika</i>	<i>Vikjca</i>
*mađ. Zsófia / *Sofija	<i>Žòfa</i>	<i>Žòfjca</i>

POVZETEK

Pogled v sodobno antroponimijo Svetega Đurđa: osebna imena

S terensko raziskavo je bilo v Svetem Đurđu v lubbreški Podravini (v Varaždinski županiji v Republiki Hrvaški) zbrano onimično gradivo. Ker je raba antroponimov odvisna od komunikacijskega konteksta, so v uvodnem delu razprave opisane različne onimične formule, ugotovljeno pa je, da se osebna imena pojavljajo v obeh komunikacijskih kontekstih – uradnem in neuradnem. V osrednjem delu razprave je predstavljena analiza izpričanih osebnih imen, ločeno moških in ženskih. Avtor se je najprej dotaknil na inventar osebnih imen, pri čemer je posebej posvetil njihovemu izvoru. Najbogatejši fond izpeljanih imen so razvila najpogostejša in najbolj zastopana osebna imena. Z dialektološkimi metodami avtor zaključuje, da se osebna imena na različnih ravneh (glasoslovni, oblikoslovni, besedotvorni itd.) vključujejo v jezikovno strukturo krajevnega govora, ki pripada varaždinsko-lubbreški skupini kajkavskega narečja, pa tudi v sociokulturni kontekst. Naslednji del prispevka je posvečen analizi značilnosti okrajšanih in izpeljanih imen, pa tudi njihovim stilističnim vrednostim. V zaključnem delu so izpostavljene razlike med osebnimi imeni v uradnem in neuradnem komunikacijskem kontekstu, s primeri pa je podkrepjen odnos osebnih imen in drugih onimičnih kategorij (zoonimov, toponimov, drugih antroponimov itd.).